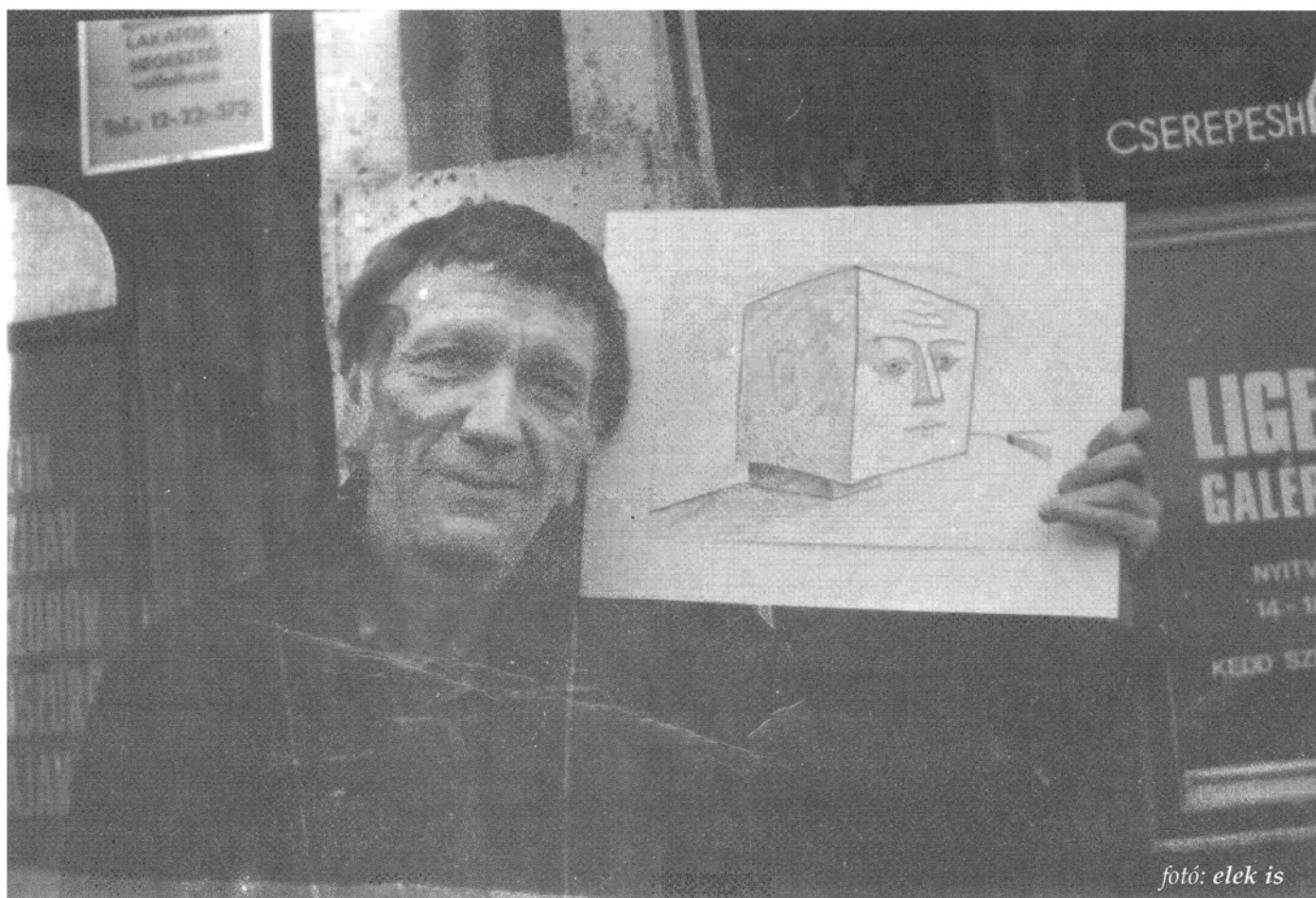

elek is

A JÓISTEN PORTRÉJA

– Medve András 1995-ben alkotott képéről, ajánlva hozzá még a *Mulatság, Na ne mondd!, Mindenki jó* című képeit, melyeken szintén látható a Jóisten –

fotó: elek is

Velem, hála a Jóistennek, gyakran történik valami. Nemrég egy éjjel arra riadtam, hogy tűzropogást hallok, ég a ház. De csak a hanglemez égett. A lejárt lemez patogott, mint az égő rózse, az égő nádtető.

A múltkor meg három édes konyhalánnyal iszogattam, udvarolgattam nekik. Az elsőnek vegetáriánus-konyha szaga volt, a másodiknak McDonald's szaga. A harmadiknak pedig? – úgyse találjátok ki soha, de ő lett az én barna babám.

Mikor pedig a Liget Galériában megláttam a Jóisten nevét a portré alá írva, felvihogtam, nevetgéltem, majd megpukkadtam, úgy röhögtem, még a könnyeim is kicsordultak. Ez a fajta nevetés nincs benne Bergson „A nevetés” című bölcséleti művében, sajnos. A neve: megkönnyebbitő nevetés. Nemcsak azért, mert ez a portré jól befutott a lovaglás esztétikájának, vagyis katolikus vallásom Isten ábrázolásának. Nem is csak azért, mert a sörösüveg úszni tanul, a folyó fecsegné tanul. Mikor jól kikacarásztam magamat, minden olyasmi lett,

mint ahogy az őszet szeretem, szeptembert, október elejét, a sűrűt, az édeset, az ittasat, az ájultat és zümmögőt.

Az van ugyanis, hogy én egy művelt pápista vazadaiban – vagyis szinte azonnal – voltak képromboló keresztények, akik még le is ölték a képtartókat és viszont. Tudom azt is, hogy a reformátusok, luteránusok és a többi reformált vallásúak is nagyon rühellik a vallásos képeket. Volt türelmem arra, hogy felnövekedésem alatt megértsem a saját szentképekhez való viszonyomat. Felnőtt fejjel gyakran emlékszem vissza gyerekkori érzéseimre, amikor nyomasztottak hittankönyvem ördögábrázolásai, a nyálaskodó szentképek, viszolyogtam templomom „külcshínétől”, a jelmezektől, modoroktól. Természetesen-e?, a viszolyog, nyomasztó szavakat gyerekkoromban nem ismertem, így hát nem tudtam szüleimmel megbeszélni se ezeket az érzéseket. Felnőtt fejjel aztán kérdezősködtem, és rájöttem, hogy sokan, mi pápisták, és főleg a férfiak, ugyanúgy „jártak”, mint én.

Ettől, persze, nem tértem ki a hitemből. Tudjuk, hogy a művészettörténet nem élhet meg a vallástörténet tanulmányozása nélkül. A vallástörténetbe beletartozik az is, hogy más dolog turistaként templomba járni, azt szépek tartani, megvenni és elküldeni a főoltárról „szóló” képeslapot, albumokat vásárolni, netán ötöstre vizsgáznai a látottakból. A művészettörténethez pedig hozzátartozik az is, hogy más dolog pénzért, főállásban Matisse-képekről írni, majd az írásokból vizsgáztatni, és teljesen más együtt élni – mondjuk – tizenöt Matisse-képpel. Valószínű, hogy nincs olyan, nem létezik olyan művészettörténész, aki egy lakásban élt volna legalább egy évig tizenöt Matisse-képpel. Ez annyit is jelent, hogy nem ismeri azokat az érzéseit, hiszen nem is voltak neki. A művészettörténész és egyéb műkritikus majdnem annyira nincstelenje (proletárja) a nézésnek, mint a turista-tárlatlátogató.

Egy szobában lehet-e vajon élni évekig Munch *Sikoly*-képváltozataival? Vagy a *Guernicával*? Azoktól kéne megkérdezni, akik mint tulajdonosok, próbálták. Nekem mindenesetre nagy lelki felszabadultságot jelentett, mikor a sok Kaporszakállú Úristen és háromszög-alakú Úristen után – amiktől mindig is viszolyogtam – megláttam Medve András Jóistenét. Nagy örömet szerzett nekem, pápistának, és örökre betettem Képzületbeli Múzeumomba.

Tudom, persze, hogy sokan hasonlítanak arra a Sztravinszkijra, aki öreg korában azt mondta, hogy a jazz mechanizált onánia. Vagy arra a *Rilkére* hasonlítanak, aki, mikor *Rodin* titkára volt, ezt írta naplójába: „Cézanne úgy festette le saját magát, mintha egy kutyát ábrázolna.” Nem tudom, hogy akik ilyenek, vonzódnak-e a verejtékező, nyári ruhás nőkhöz. Nem is érdekel. A világ olyan, amilyen. Az én belvilágom e *látottam* képtől kezdve nem olyan világ lett, mint amilyen azelőtt volt. Ezt a portrét szívesen becsempészném a katolikus hit-tankönyvekbe. Ez olyan lenne, mintha egy falu összes parasztjának szobájába becsempésznék egy-egy hintaszéket. Merthát van mosógépe, elektromos habverője, autója, videója és egyéb kényelmi eszközei.

Azóta, hogy láttam Medve Andrásnak ezt a portréját, sokkal kényelmesebben tudok érezni, viselkedni és beszélni szeretett képbuzi vallásom engem-nyomasztó képi világáról. Kényeztetni képi világomat, na!

Nem tudom, hogy idevaló-e, de azért összehozhatna valaki olyan pénzzel, aki-amely kifizetné ezt a kétháromszáz hintaszéket, amit belopnánk egy falu parasztjaihoz, és a rejtett kamerákat, amellyel megörökítenénk elképedésüket. Kevesebb pénzért pedig tarthatnék nekik hintaszékfonó tanfolyamokat.

„*Külzet, szín, forma, hangütés*” (Márai)

A *Mulatság* nevű kép. A behunytszemű, nem-kaporszakállú Jóistenen vannak napozó, táncoló, kézenálló... figura és -szerű formák. Hangulatos, finom kép. És mivel a művészet évezredeinek átéléséhez úgyis nélkülözhetetlen a vallástörténet, és még a négermaszkokhoz és az ausztráliai bennszülöttek sziklarajzaihoz is, hadd meséljem el, hogy a század elején még szokás volt Magyarországon, hogy a katolikus fiatalság a vasárnapi mise után a templomkertben körtáncot és egyéb táncokat lejtett. Aztán egyszer csak szeretett katolikus vallásom püspökei számára ez túl szexuális esemény volt, és betiltották. Azt nem tudom, hogy református falvakban is

szokás volt-e a vasárnapi tánc, és közben a kortárs csoport hírszázás, csajozás.

Van egy jó kérdésem is: Ha *Michelangelo, Fra Angelico*... emberszabású antropomorf Isten-képre fanyalodtak-e, akkor Medve András képe miért nem *Brancusimorf, Henry Mooremorf*? Nekem teccik ez a kérdésem. Gondolom, a válasz rá: „csak!” Nekem nagyon teccik ez a hangütés.

Mindenki jó. Olyan édes a Jóisten, ahogy lehunyta, vagy lefelé néző szemmel ezt kijelenti. Gondolom, nem a maga megnyugtatóra mondja ezt, hanem a miénk. Nem is beletörődő az arca. Azt is tudom, hogy nem Elizeus prófétának mondja. *Elizeus* volt az, aki addig erőszakoskodott *Illés* prófétával, míg az elragadtatása előtt nem adott neki kétszer akkora erő, mint ami neki volt. Aztán egyszer fölment Bételbe. Amint fölfelé haladt az úton, fiúk jöttek a városból. Kicsúfolták, így kiabáltak: „Gyere fel, kopasz! Gyere fel, kopasz!” De ő megfordult, rájuk nézett, és az Úr nevében megátkozta őket. Erre kijött az erdőből két nősténymedve, és negyvenkettőt széttépett a fiúk közül. Ő maga pedig felment Kármel hegyére, majd visszatért Szamáriába. (2. *Királyok* 2, 23–25.)

Na ne mondd! nevű kép. (Ide csak a képet kérem.)

Szín, forma. Sokan megveszik gyerekeiknek Barcsay méregdrága *Anatómiai Atlaszát*, hadd tanuljon meg valamiből jól rajzolni. Nos, *Medve-Albumot* is vehetnek a gyerekek, különös tekintettel a következőkre:

– nincs semmi furcsa abban, hogy vannak sakkzseni gyerekek, akik tizennégy éves korukban világhírűek,

– nincs semmi furcsa abban, hogy vannak sportzseni gyerekek, akik tizennégy éves korukban már világsúcs-tartók,

– nincs semmi furcsa abban, hogy elájulunk óvodás gyerekeink színező és formázó készségén, aztán felsőbb iskolába lépve elvesztik mindazt, sőt, kamaszkorukra nyoma se marad ennek az önállóságnak. Ez azért nem furcsa, mert a szépművészetekhez érzelmi érettség kell, ami az érett kor előtt nemigen adatik meg. Még a Lélekadó lélek se szokta megadni, akiről pedig tudjuk, hogy „ott fű, ahol akar”, és „akinek van, annak még ad, és akinek nincs, attól azt is elveszi, ami je van”. A kisgyerekek az érzelmi életén keresztül mutatja ki magát, vacakol. Az érett művész, vagyis a művész az érzelmi életén keresztül, révén adja a világot. Azt csak az iskolás művészettörténész tanítja, hogy a világot mutatja meg.

Na mindegy is. Barcsay *Anatómiai Atlaszában* nincs érzelmi érettség, se. Ezért nem ajánlom gyerekeknek tankönyvül. A Medve képei között van egy csomó „nagy vers”, memorizálni való. Arról én nem tehetek, hogy nem lehet úgy egyetemi felvételt nyerni, hogy ne tudna valaki legalább tíz verset kívülről, nagy rajzokat meg nem kell tudni kívülről – vagyis lerajzolni – *egyetse*. Remélem, a Gutenberg-galaxis kifingik végre, és méltó helyére kerül: bolygó lesz a Nap körül, és a műszaki-buzik is kifinganak, és nemcsak kockát, téglát, *ábrázoló* geometriát, almát kell majd kívülről rajzolni. Nagyon sajnálom a szülőket, akik a lelküket kiteszik, testüket kizsákmányolják, hogy gyerekeik diplomát szerezzenek, aztán mégis bunkók, szakbarbárok maradnak. Sajnálom őket nagyon, de nincs kedvem ráérni.

Villogó, iskolakönyvbe való napsütésben zárom soraimat. Szemeim ragyognak, mint mókusé mogyorószüret idején.

